

Malexanders kyrka

58.0323, 15.2779

Den nuvarande kyrkan i Malexander är åtminstone den tredje på platsen. Enligt ett testamente nedtecknat 1345 skänkte lagmannen Knut Jonsson mark till kyrka och kyrkoherde, varför en kyrka bör ha funnits vid denna tid. När kyrkan som var uppförd i trä, ödelades av en brand 1587 beviljades församlingen understöd av kung Johan III till uppförandet av en ny kyrka.

Under 1800-talet växte befolkningen i Malexander och 1865 bildades en fond för byggandet av en ny kyrka. Det beslutades också att riva och sälja den gamla kyrkan med inredning.

Det mesta ropades in av kapten Oskar Kugelberg på Bålnäs och plankor och stockar med målningar kan fortfarande ses i ladugården där. Till och med det gamla kyrklåset med träomfattning och med den jättestora kyrknyckeln finns i ladugården på Bålnäs!

Ritningar till den nya kyrkan utfördes av arkitekt Ernst Jacobsson och som byggmästare utsågs kyrkobyggmästare Johan Sundqvist. Ernst Jacobsson var en av de mer betydande arkitekterna under det sena 1800-talet, och var anställd som hovintendent. Han var även flitigt anlita som "kasernarkitekt" och har bland annat ritat Göta och Svea Livgardes kaserner i Stockholm.

Stenblocken till bygget högs Edvard i Moo och hans arbetslag som sedan körde fram dem med oxar, en transportsträcka på cirka 800 m.

Edvard tyckte att det gick åt mer sten än beräknat och ville ha utökat arvode. Detta avslogs av kyrkorådet. Då lär han ha yttrat "Ja, jag ska forsla fram så mycket sten som går åt. Kyrkan hon kommer att stå i min tid och även i min gummas tid, sedan vet ingen hur det går".

Edvard själv dog år 1925. Det sades att han kunde "stä blod", stilla värk och sätta trolldom på både folk och få. Hans änka avled 1929 och begravdes den 10 februari. Samma natt brann kyrkan ner.

Den officiella förklaringen var gnistbildning från eldandet under söndagen, dagen innan branden.

Vid en besiktning befanns murarna i så gott skick att de kunde användas vid byggandet av en ny kyrka. Som arkitekt anlätades Johannes Dahl från Tranås och som byggmästare Hjalmar Linder från Mjölby. År 1931 var kyrkan klar och utvändigt är det bara den spetsiga tornspiran som skiljer den nuvarande kyrkan från den föregående.

Invändigt ser den dock annorlunda ut jämfört med den föregående. Altaruppsatsen, predikstolen och bänkinredningen ritades av arkitekten Johannes Dahl.

Korfönster med glasmåleri utfört av den tyske professorn Charles Crodel i München.

Altartavlan "Jesus välsignar barnen" utfördes 1933 av dalakonstnären Jerk Werkmäster.

En oljemålning från början av 1600-talet som räddades av en tillfällighet hänger numera på den norra väggen. Målningen hade lagts upp på kyrkvinden och i samband med rivningen av träkyrkan 1882 användes den att bära byggavfall i. En vaken kvinna, Tecla von Goes, insåg fadäsen och lät renovera målningen och skänkte den åter till kyrkan vid återinvigningen 1931.

En dopfont av körsbärsträ tillverkades 1954 av Bernhard Fäldt i Tranås.

Orgeln tillverkades 1932 av orgelfirman Åkerman & Lund.

På östra sidan om kyrkan ligger Gripensköld-Kinningmundtska gravkoret som när den byggdes 1789 låg i sydöstra hörnet av den gamla kyrkogården. Enligt en karta från 1817 fanns det tidigare gravkor även i de andra hörnen på kyrkogården. Ett av dessa gravkor revs 1863 och de övriga två troligen i samband med byggandet av stenkyrkan.

På kyrkogården vilar också bland annat tre okända människor som återfanns nergrävda i sanden vid Lilla Garpan på Sommens strand 1926. Vilka de var finns det flera teorier om. Kanske var fyndplatsen en tillfälligt gravplats för pestoffer. En mer trolig teori är att de var beväringsmän som drucknade i en olycka 1848. De tycks ha varit ivriga att ta sig hem efter en övning, fått låna en båt som de inte klarade av i det dåliga vädret och förlit. Benen kom senare att sköljas iland

och begrava av sanden. De skulle då ha legat begravda där i 78 år innan benresterna påträffade.
Men säkra kan vi inte vara.

Källa:

Pdf: "Rinna kyrka - Kulturhistorisk inventering". Östergötlands länsmuseum delrapport 2006. Jessica Åkeson för Östergötlands länsmuseum.